

suïcidant-se. La mort, doncs, és la triomfadora en l'obra quan fins aleshores la vida n'havia sortit, al capdavant, guanyadora.

La fi de l'enllaç del cicle de la maduresa amb el de la vellesa l'ofereix el recull **La meva Cristina i altres contes** (1967), on el mite i la imaginació desenrotllen un paper molt important que es concreta en la novel·la **Mirall trencat** (1974). Aquesta novel·la, que enceta l'etapa de la vellesa, exposa la història d'una saga familiar complexa i el seu nucli temàtic és el del mite de la infantesa-mort, elements ambdós que es donen la mà a través de les dues protagonistes, la Teresa i la Maria. Aquest mite és reforçat pel símbol de l'aigua, el símbol de la puresa-infantesa que només s'assoleix amb la mort.

Mirall trencat és la novel·la del record i de la reflexió sobre la mort, l'amor i la soledat, que se situa en un món anterior a la guerra. Per això el mirall és la imatge-símbol de la soledat, d'una banda, i de la transitorietat, per una altra i, en cloure's la novel·la amb la mort, el mirall n'esdevé el seu reflex.

I arribem, així, al darrer llibre publicat per M. Rodoreda, **Viatges i flors** (1980), un recull de narracions que té per protagonistes dos elements ben decisius en la seva obra literària: Les flors i els escenaris ambientals. Les flors neixen de la imaginació i la fantasia de la Rodoreda i, per tant, ja no són elements concrets com tampoc no ho són els pobles que va descrivint, aquests llocs que no tenen un punt determinat en el mapa i que esdevenen mítics.

El recull dels viatges té per fil conductor el camí que recorre un home per dinou pobles diferents —el poble dels penjats, el de les iaies teixidores, el de l'arc iris, . . .—, i el recull de les flors, titulat «Flors de debò», és la descripció de trenta-vuit flors. Hi observem que no només es tracta de la personificació d'unes flors atribuint-los una qualitat humana, sinó que, aquí, l'element vegetal —les flors— esdevé humà i transparenta unes actituds i unes vivències eternes en els homes. Aquest fet és afavorit per la presència constant de metàfores i per l'adjectivació exacta i rica en cromatismes.

És així com l'obra de M. Rodoreda ha evolucionat des d'una realitat presentada amb referents reals —el barri de Sant Gervasi, la plaça del Diamant, el carrer de les Camèlies, el jardí concret, . . .— fins al mite que només és capaç de crear una imaginació potent i una fantasia il·limitada.

M. Rosa FONT i MASSOT

De l'últim llibre de Mercè Rodoreda, **VIATGES I FLORS**, ha dit la seva autora: «Si em preguntessin quin dels meus llibres voldria salvar d'un incendi, escolliria aquest». Doncs bé, d'aquest llibre us presentem dos contes, «un viatge» i una «flor».

VIATGE AL POBLE DE LES NENES PERDUDES

No era un poble, era un bosc. Les nenes havien sortit de casa seva per anar a collir la vidalba, algunes la rosella, algunes l'escardot morat, d'altres la rosa de bardissa . . . i no havien sabut sortir del bosc que havien hagut de travessar i el bosc se les havia quedades. Totes anaven vestides igual: faldilla vermella, cosset de floretes blaves i grogues amb el fons de la roba blau marí. Totes eren roses, totes duien tirabuixons, totes tenien els ulls blaus, totes duien a la mà un pom de la flor que havien anat a collir. Així que es despertaven començaven a ballar i a voltar i a voltar la soca d'un arbre, cadascun el seu, tot cantant la cançó de la matinada. «De què viviu?» «De castanyes, de les que encara tenen la closca verda, llisa, amb una punxa de tant en tant». Una que duia un pom de llessamí em va explicar la seva vida: «A casa meua vivia bé; tenia tantes nines i tants ninus com volia, menjava sempre cervellets de colomí i plats de crema, bevia sempre que tenia set orxata d'ametlla tendra, dormia fins que se m'acabava la son i tenia temps de sobres de somiar que era peix, que era ocell, que era serp, que era hiena . . . però una nit vaig somiar que les flors de llessamí em cridaven; volien que les collís jo i només jo. S'obrien de mica en mica i del foradet que tenen al mig sortia una veueta que era la meua i deia baixet mentre jo dormia: «Volem que la nena que ho té tot vingui a collir-nos abans que l'abella faci mel de nosaltres». Vaig llevar-me, encara era plena nit, encara anava amb la son encastada als ulls, tota jo un deliri, i caminant caminant, vaig trobar el llessamí, vaig fer un pom amb totes les seves estre-

lles i ara sóc una nena perduda perquè no vaig saber trobar mai més el camí de casa meua, de la meua casa amb un jardí florit de violers i de vitadímia». Li vaig dir que si volia jo les podria acompanyar, que les podria acompanyar totes d'una a una. De seguida va fer la cara trista i el blau dels ulls se li va entelar; va acabar per confessar-me que s'estimava més ser nena perduda i viure en el bosc on a la nit les branques dels castanyers baixaven fins on era i tot abraçant-la l'acotxaven i li deien que l'estimarien fins a l'hora de la mort; que si no sortia del bosc sempre seria nena amb faldilles vermelles, amb tirabuixons com encenalls, amb el blau dels ulls ple de tendresa d'aigua i amb gotes de rosada entre el rosa dels llavis . . . I va afegir amb uns ulls carregats d'innocència i sense parpellejar: «Així que es perd una nena, al poble li posen el nom de la nena perduda, i aquella nena es converteix en la patrona del seu poble. Compren una nina gran, la vesteixen de santa, li posen una corona de llautó, la fiquen en una vitrina i la van a visitar i a dur-li flors de tant en tant. Jo, em dic Gertrudis».

FLOR FANTASMA

Ni la seda ni la randa, ni els fils de la lluna boja, ni el miralleig del sol a l'aigua, ni el pétal més delicat de la flor del pres-seguer, no poden comparar-se a la finor d'aquesta flor que només surt quan toquen les dotze de la nit, l'última nit de l'any. Apareix al mig d'un prat quan l'herba dorm gelada. És una flor de pols i de boira, de color de mel i de color d'urigla. A cada campanada saluda: els quatre punts cardinals, la terra, l'any que fuig i l'any que espera a la porta, la flor que era ella mateixa abans de morir per sempre, totes les altres flors que no la coneixen, la formiga que dorm, l'ocell que no es veu, l'aire que la va dur, i una darrera vegada ningú per fer la dotzena de frare. I s'enterra altre cop. Es ben abriga amb fulles podrides i pedretes i abans de colgar-se per tot un any, diu: tururut. Que és la seva manera de renegar.